

Nor da?

1

Saio honetan deskribapen laburrak egiten ikasiko dugu./ V této lekci se naučíme, jak někoho popsat a představit. Naučíme se vyjádřit své jméno, místo narození i zaměstnání.

1. Izan – sloveso/aditza

Abychom mohli někoho popsat, potřebujeme znát sloveso „být“, neboli IZAN. Dále ukazovací zájmena a v neposlední řadě tázací zájmena. Právě z těchto částí jsme schopni sestavit větu- otázku či odpověď (kladnou, zápornou).

Ukazovací zájmena/erakusleak:

SG

HAU	Tento, tato, toto
HORI	Ten, ta, to
HURA	Tamten, tamta, tamto

PL

HAUEK	Tito, tyto, tyto
HORIEK	Ti, ty, ty
HAIEK	Tamti, tamty, tamty

IZAN:

SG

Ni NAIZ	Já jsem
Zu ZARA	Ty jsi (item. při vykání „vy“jste)
Hura DA	On/ona je

PL

Gu GARA	My jsme
Zuek ZARETE	Vy jste
Haiek DIRA	Oni/ony jsou

Tázací zájmena:

NOR	Kdo
ZER	Co
ZEIN/NOLA	Jaký/á/é

!! Pořádek slov ve větě neodpovídá češtině. Klíčové paradigma (slovo, slovní spojení) se klade **PŘED** sloveso.

Příklad/adibidea:

Na otázku - Nor da irakaslea ? (Kdo je student?)

Odpovíme – Irakaslea **Michael da**. (**Michal je** student). Nebo: **Michael da** irakaslea.
→ JÁDRO výpovědi „Michael“ se nachází **před** slovesem.

Zer da Ana? (Co je Ana, co dělá Ana?)

Ana **kazateria da**. **Kazateria da** Ana. (Ana je **novinářka**.)

Odpověď/erantzuna:

- bai/ano
- ez/ne.

AGURRAK/POZDRAVY

K představování potřebujeme také znát pozdravy:

- kaixo /ahoj
- epa/ahoj
- agur/na viděnou, na shledanou, sbohem
- egun on/dobry den
- arratsalde on/dobré odpoledne
- gabon/gau on/ dobrý večer
- gero arte/ brzy na viděnou
- bihar arte/ na shledanou zítra
- ikusi arte/ na viděnou
- ongi izan/ měj/te se dobře

IZENA/JMÉNO

Adibideak/příklady:

- Joxe naiz/Jsem Joxe
- Nor zara zu?/Kdo jsi?
- Joxe zara zu?/Jsi Joxe?- Bai/ano/Ez/ne; Ez Koldo naiz/ne, jsem Koldo
- Joxe dut izena/doslova Joxe mám jméno-tedy Mé jméno je Joxe (dut=3.os.sg sloves ukan/mít)
- Nola duzu izena?/Jak se jmenuješ, jaké máš jméno?(duzu/2.os.sg slovesa ukan)
- Nor da hori/Zein da hori?/Kdo je to?

Erandzunak/Odpovědi(+/-):

- Neúplná otázka: **ZÁJMENO** či **TÁZACÍ ADVERBIUM+ SLOVESO**
(+**PŘEDMĚT**)

Nor zara (zu)?/Kdo jsi?

- Úplná otázka: **STEJNĚ JAKO KLADNÁ, ALE S ROSTOUCÍ INTONACÍ**

Joxe (al) zara?/ Jsi Joxe?/bai/ez/ano/ne.

- Kladná odpověď: **PODMĚT+ PŘEDMĚT+ SLOVESO**

(Ni) Joxe naiz/ Jsem Joxe.

- Záporná odpověď: **JAKO V ČEŠTINĚ (PODMĚT+ZÁPOR SLOVESA+ PŘEDMĚT)**

(Ni) ez naiz Joxe/ (Já) nejsem Joxe.

Hori ez da Luis/ To není Luis.

Ariketak/cvičení:

Jarri aditza/ doplň odpovídající sloveso

Ni Juan _____.
Zu Aitor _____.
Hura Vanesa _____.
Zu irakaslea _____.

Itzuli/ přelož.

Tohle je kniha.
Antonio Banderas je herec.
Co děláš?
My jsme studenti.

2. Non dago? Kde je, se nachází?

Rozeberme si tuto otázku. Non je zájmeno označující místo, tedy kde. Dago je 3. os. sg. slovesa Egon, jehož význam je opět *být, nacházet se*.

Non dago Lazkao? (Kde se nachází Lazkao?)

- Lazkao **GipuzkoAN** dago. (Lazkao je v Gipuzkoa.)

Jak si můžeme všimnout na předcházejícím příkladu, vyjádření místa se provádí přidáním sufixu **N**, **EN** ke *slovnímu základu*. Pokud slovní základ končí na samohlásku, přidáme **N**, pokud ovšem na souhlásku přidáme **EN**. V češtině užíváme předložky *V* a místního označení.

V+N:

- Lazka**oN** – V Lazkao.
- Argentina**aN** – V Argentině.
- Txina**aN** - V Číně.
- Peru**uN** – V Peru

K+EN:

- Iran**EN** – V Íranu.
- Paris**EN** – V Paříži.
- Istanbul**EN** – V Istanbulu.

Cvičení/ariketak:

- Galdera/erantzuna/ otázky/odpovědi.

Non dago Mosku? Errusia.
Non dago Montreal? Kanada.

Non dago Caracas? Venezuela.
Non dago Teheran? Iran.
Non dago N`Djamena? Txad.
Non dago San Salvador? El Salvador.

3. Nongoa zara? Odkud`jsi? /JAIOTERRIA/ MÍSTO NAROZENÍ.

- Nongoa zara? /Odkud`jsi?
- *Ordizia***KOA** naiz. Jsem *z* Ordizia.

Pro vyjádření původu využijeme opět slovního základu, k němuž přidáme sufix **KOA** – když základ končí na samohlásku –anebo **GOA**- když základ končí na souhlásku. Sloveso je Egon. V češtině užíváme předložky *Z*.

V+KOA:

- Lazka**o**KOA – Z Lazkao.
- Argentina**a**KOA – Z Argentiny.
- Txina**a**KOA – Z Číny.
- Peru**u**KOA – Z Peru.

K+GOA:

- Iran**o**GOA – Z Íranu.
- Paris**s**KOA – Z Paříže.
- Istanbul**l**GOA – Z Istanbulu.
- Madril**l**GOA – Z Madridu.

Cvičení/ariketak:

- Galdera/erantzuna/otázky/odpovědi.

Nongoa da Atxaga? Euskal Herria.
Nongoa da Silvio Rodriguez? Kuba.
Nongoa da Antonio Banderas? Espada.
Nongoa da Beckham? Ingalterra.
Nongoa da Saramago? Portugal.
Nongoa da Nicole Kidman? Australia.
Nongoa da Polansky? Frantzia.
Nongoa da Angela Merkel? Alemania.

Ariketak:

Irudiak ikusi eta galderi erantzun/ Pozoruj obrázky a odpověď`na otázky.

- Zer da Koldo?
- Koldo emakumea da?
- Nor da emakumea?
- Zer da Mikel?
- Begoña mutila da?
- Non dago begia?

KOLDO	IZASKUN	MIKEL	BEGOÑA
 - Nor da hau? - Hau, Koldo da.	 - Nor da hau? - Hau, Izaskun da.	 - Nor da hau? - Hau, Mikel da.	 - Nor da hau? - Hau, Begoña da.
 - Zer da Koldo? - Koldo, gizona da.	 - Zer da Izaskun? - Izaskun, emakumea da.	 - Zer da Mikel? - Mikel, mutila da.	 - Zer da Begoña? - Begoña, neska da.
 - Zer da hori? - Hori, burua da.	 - Zer da hori? - Hori, begia da.	 - Zer da hori? - Hori, eskua da.	 - Zer da hori? - Hori, liburua da.

Galderak/otázky:

- Non dago zuhaitza?/ Kde je strom?
- Koldo gaztea da?/Je Koldo mladý?
- Begoña gizona da?/Begoña je mladá?
- Mendian etxe asko dago?/Je na hoře hodně domů?

 - Zer da hura? - Hura, herria da.	 - Zer da hau? - Hau, bidea da.	 - Zer da hura? - Hura, mendia da.	 - Zer da hori? - Hori, autoa da.
 - Hau, Koldo da? - Bai, hau Koldo da.	 - Hau, emakumea da? - Bai, hau emakumea da.	 - Hau, neska da? - Ez, hau ez da neska; hau mutila da.	 - Hau, gizona da? - Ez, hau ez da gizona; hau neska da.
 - Hura herria da? - Bai, hura herria da.	 - Hau, autoa da? - Ez, hau ez da autoa; hau etxea da.	 - Hau, mendia da? - Ez, hau ez da mendia; hau bidea da.	 - Hura etxea da? - Ez, hura ez da etxea; hura mendia da.

4. Labindeak/Profese.

Arrantzalea

Erizaina

polizia

harakina

Igeltseroa

irakaslea

kale-garbitzailea

kirolaria

Langilea

medikua

mekanikaria

bulegaria, idazkaria

Baserritarra

dendaria

kazetaria

botikaria

Lanbideak:

Arrantzalea - rybář

Erizaina – zdravotní sestra/bratr

Polizia - policista

Harakina - řezník

Igeltseroa - dělník

Irakaslea - učitel

Kale-garbitzailea – uklízeč/ka

Kirolaria – sportovec/kyně

Langilea - opravář

Medikua - lékař

Mekanikaria - automechanik

Bulegaria, idazkaria - úředník

Baserritarra – rolník, zemědělec

Dendaria – prodavač/ka

Kazetaria – novinář/ka

Botikaria – lékárník/ice

Abokatu – právník/čka

Aktore – herec/čka
 Argazkilari – fotograf/ka
 Arkitekto - architekt/tka
 Ikasle – student/tka
 Kantari – zpěvák/čka
 Modelo – model/ka
 Okin – pekař/řka
 Politikari – politik/čka
 Sukaldari – kuchař/ka
 Suhitzaile – hasič/ka
 Tabernari – hospodský/á
 Zapatari- obuvník/ice

Adibideak/příklady:

Lanbidea (ogibidea)/profese.

- Ni medikua naiz/jsem lékař.
- Zer zara?/Co děláš?/Medikua/lékař
- Medikua zara?/Jsi lékař?/bai/ez/ano/ne
- Mikel medikua da./Mikel je lékař.
- Zer da Mikel?/Co dělá Mikel?
- Mikel medikua da?/ Mikel je lékař?/Bai/ez/ano/ne.

5. Izen syntagma/ nominální syntagma

!!Gogoratu! /Pamatuj!

Jak jste si mohli všimnout, obecná jména jsou zakončena na koncové **A**, které představuje determinant (člen, zájmeno, číslovka).

- Michael irakasle**A** da./Michal je student.
- Hura etxe**A** da./Toto je dům.

Determinant se užívá víceméně v jako jiných jazycích, které členy užívají (cf. španělština). Přidává se na konec nominálního syntagmatu. Obvyklé pořadí je:

Jméno:	Adjektivum:	Determinant:
Emakume/žena	Gazte/mladá/ý	a
Gizon/muž	Txiki/malá/ý	Hau, hori, hura
Neska/dívka	Jator/příjemná/á	Bat
Mendi/hora	Polit/hezká/á	...

Adibideak/příklady:

- Emakume**a**-žena.
- Emakume gazte**a**- mladá žena.
- Emakume gazte **hori**.- Tato mladá žena.
- Bizona**a**- muž.

- Gizon txikia- malý muž.
- Gizon txiki **bat**- jeden malý muž.
- Mendia- hora.
- Mendi polita- hezká hora.
- Mendi polit **hura**- tamta hezká hora.

PLURAL/PLURÁL:

- přidá se **K ZA ČLEN: JMÉNO+A+K**
Gizon**AK**- kluci.

!! Gogoratu/Pamatuj!

DU- on něco má.

Mikelek

gitarra du./ Mikel má kytaru.

DITU: má několik věcí.

Mikelek

gitarra eta

bateria ditu./ Mikelek má kytaru a bicí.

Hitzak/slovička:

Ikusi- naučit se
Zahar- starý/á
Berri-nový/á
Polit- hezký/á
Itsusi- ošklivý/á
Handi-velký/á
Txiki-malý/á
Luze-široký/á
Gauza-věc,něco
Baina- ale

Ariketak/cvičení:

- deklinatu hitzak/skloñujte.

Non

Ni Euskal Herri..... bizi naiz.

Atenas Grezia..... dago.

Pampa Argentina..... dago.

Euskaltegia Lazkao..... dago.

Ni ez naiz Brasil..... bizi.

Hura Irlanda..... bizi da.

Nongoa:

Pello Iruñea..... da.

Peter Ingalaterra..... da.

Khadim Senegal..... da.

Paola Argentina..... da.

Zu Holanda..... zara.

Michael Danimarka..... da.

Euskaratu- přelož následující spojení do baskičtiny:

- Kniha. Malá kniha. Tato malá kniha.
- Auto. Nové auto. To nové auto.
- Učitel. Tento učitel. Tento ošklivý učitel.
- Dům. Tamten dům. Tamten velký dům.
- Vesnice. Hezká vesnice. Tato hezká vesnice.